רבה של כפר אתא

עם הגיעו ארצה הציעו לו פרנסי כפר אתא את משרת הרבנות, ואכן הגר"ב נעתר לבקשתם לכהן כרב היישוב. בתוך תקופה קצרה יצא שמעו הטוב לתהילה כרב נדיר וגדול בתורה, התושבים נוכחו עד מהרה לדעת מהי דמותו של רב בישראל. תקיף מאין כמוהו, אבל בעל לב רחום וחנון המוכן בלב ובנפש חפצה להפקיר כל אשר לו בעד זולתו. באהבה ובאין קץ טיפח הרב את קהילתו, יצק דפוסים וייצב מסגרות לניהול החיים הקהילתיים בכל תחום, על פיו ייצאו ועל פיו יבואו, צריפו הדל הפך לתל תלפיות לרבים וטובים שהתדפקו על דלתותיו לשמוע בעצותיו ובדעת תורתו הבהירה.

חותם של קדושה וטהרה הטביע הרב על המקום, בני כפר אתא העריצוהו והשתבחו בו, התגאו ברבם הנערץ, אשר יצא שמעו בכל הארץ כפוסק וכדיין, כגאון ומתמיד וכצדיק מופלא.

בסמוך לביתו הקים מספר צריפים לת"ת ולהכנסת אורחים. בביתו ובצריפים הסמוכים החל לעסוק בקירוב הנוער להשי"ת. ביתו אף שימש כ"חדר בי"ד" שם ישב לשמוע את דיני התורה של התושבים, וזאת לצד מרי נפש רבים אשר בחכמתו הרבה מצא מסילות ללבבם וחיזקם בדברי אמונה. קורות ביתו העידו על מקרים רבים שהצילם מרדת שאול תחתית וממשברים קשים שאיימו לנפשם.

כרב 'של פעם' עסק רבות ב'שלום בית', כן פיקח על בית השחיטה ועל ענייני הכשרות בעיר, עד כי לא היה דבר קטן כגדול שנעשה ללא ידיעתו. הוא זה שבחר והחליט מי יהיו המלמדים לת"ת, בעצמו פיקח על ענייני הכשרות ונהג בתקיפות וביד רמה בכל מי שהעיז לערער את סמכותה של הרבנות גם במנהגים שהנהיג, על כל התחכמות וסירוב היה מגיב בתקיפות. ואולם ככל שהיה קשה ותקיף העומד על דעתו, היה בלבו פנימה מלא חמלה ואהבת ישראל כאשר עודד וגידל בחורים מפליטי השואה ואף שימש כעומד מצד החתן בעת חופתם.

מעודו נטל על שכמו באופן אישי את מלוא כובד האחריות ואת עבודת הארגון שברבנות ולא הסכים להשתמש באחרים. הוא היה צועד רגלית מאטליז לחנות כדי לעמוד מקרוב על משמר הכשרות, בעצמו ללא כל שליחים היה בוחן את עבודת השו"בים והמלמדים.

אירע פעם, לאחר שגער בבעל מאפייה על שזלזל בהוראותיו ראוהו מתהלך בביתו אחוז צער כשהוא ממלמל לעצמו: **"אם לא הייתי חוטא לא הייתי נאלץ לנזוף באיש יהודי"...**

ללא חת ומורא

הגר"ב לחם בתקיפות בכל עוז לייצב את שלטון התורה בחיי הקהילה היהודית. עובדה הווה בעסקן דתי שבא לכפר אתא בימי הספירה וסיפרו לרב שהלה מגלח את זקנו בימי הספירה.

למרות ההשלכות הפוליטיות והאישיות שהיו צפויות לו, שלח הגר"ב להודיע לאותו עסקן כי לא ייתן לו לשאת דברים בביהכ"נ כמתוכנן. הדבר גרם להתערבותם של כמה אנשים שתבעו מהרב את עלבונו של העסקן, אך שום דבר לא יכול היה לשנותו מהחלטתו האמיצה, והאסיפה אכן לא נערכה בביהכ"נ. לימים סיפר הגר"ב על המאורע בפני החזו"א ששיבח את מעשהו, בתוספת סיפור מהגרי"א מקובנא זצ"ל, שהוזמן פעם לסדר חופה בבית אחד משועי העיר, אולם הלה דרש לערוך את החופה בתוך הדירה ולא תחת כיפת השמים כנהוג. משך רבי יצחק אלחנן בכתפיו וסרב לו, באומרו: "**אני מיודד עם הרב מקראקא (הרמ"א) באופן יוצא מהכלל, ואינני מוצא שום סיבה מדוע עלי להסתכסך עמו...**"

כשעלתה על הפרק שאלת צירוף הרבנות המקומית למסגרותיו של ה"וועד הלאומי", לחם כארי נגד מזימה זו, והורה לנציגי אגו"י ופא"י במועצה המקומית שישפיעו גם על נציגים דתיים אחרים להתנגד למזימה – ולו במחיר ויתורים פוליטיים מפליגים. לא אחת כאשר ניסו להציע לו מחוגי הרבנות הראשית, שיסכים לכהן אצלם אב בי"ד רבני, תמורת משכורת מכובדת ותנאים מצוינים, שיאפשרו לו להיות פנוי רוב היום והלילה ולעסוק בתורה, הגיב בטבעיות: "אבל להיכן תלך התורה הזאת..."

לצד זאת היה נודע במסירותו ובחמלתו לבני היישוב. לפעמים היה עולה במיוחד לירושלים, עם שאלה מסובכת בסרכא של ריאה, כשהריאה ביד הקצב שנתלווה אליו על מנת להכריע בהוראה זו יחד עם הרב מטעפליק. וסיפר השו"ב דכפר אתא רי"י חסידא: "נהירנא שהרב שלח אותי פעם לירושלים עם הריאה וביקש שהרב מטעפליק יצטרף אליו להכריע בדיני טריפות, ואחרי שקרא את מכתבו של הגר"ב וסברותיו בכוחא דהיתרא,

הסכים אף הוא להכשיר, אך באותו רגע התפרץ בבכי וציווה עלי לתת שתיים וחצי לירות צדקה לעניים (בימים ההם היה זה בערך כשבועיים פרנסה למשפחה בינונית) ולא נתקררה דעתו עד שקרא מיד לגבאי צדקה ואמר שיחלק את המעות מיד בכדי שיבואו לידי העניים עוד לפני שבת, וזאת בכדי לכפר על כך שנאלץ לפסוק נגד דעת הפוסקים המחמירים. לימים גילה לבנו הגרי"י שליט"א כי בעת שמכריע להקל נגד דעות המחמירים, בשאלה הנוגעת לאחרים נוהג הוא לענות נפשו בצום.

פרנסי המועצה בכפר אתא השתוממו ביותר, כשהגיע ימי פרישתו מכסא הרבנות בעירם, כשעבר לקוממיות, והיו נותנים ונושאים עמו בנוגע לרב זמני שימלא מקומו בהוראה עד שייבחר רב חדש. השתוממו בקוראם את מכתבו שיוכלו לקחת כסף לשלם משכורת לרב זמני מיתרת החוב שמגיע לו ממשכורתו, מכיון שהוא כבר מקבל עכשיו משכורת בקוממיות "ואני לא צריך משכורת כפולה". אי תלותו בממון ובכיבודים וכיו"ב, כולה נתח מתפיסת החיים המהותית שלו, היא שסללה בפניו את דרכו העצמאית שכל כולה הייתה לשם שמים.

דיין מומחה

באותו תקופה התפרסם ברחבי הארץ כגאון מופלא ודיין מומחה ושמעו הטוב הלך לפניו בכל מקום. (כ"ק גאב"ד מאקווא זצ"ל, התבטא פעם בהתפעלות **שהרב מנדלזון יודע היטב על בורייה לא רק קצוה"ח ונתיבות בע"פ, כי אם גם 'כסף הקדשים' על חו"מ).**

בגין כך, נקרא מדי פעם לשבת בדיני תורה מיוחדים בענייני ציבור לצדם של גדולי הדור וזאת למרות גילו הצעיר. בהיותו בכפר אתא ישב פעם בבי"ד עם הגאון מטעפליק והג"ר גרשון חן זצ"ל מרבני חיפה. במקרה מסוים ישב לדין תורה בהרכב מיוחד עם הגרי"י רייזמאן זצ"ל דיין בעדה החרדית וכ"ק מרן אדמו"ר הרמ"ש מבאיאן זצ"ל. פעם אף ישב בהרכב מיוחד עם הג"ר מאיר קרליץ זצ"ל והג"ר יעקב העניך סנקביץ זצ"ל, כאשר גדולים אלו בחרו תמיד לשמוע את חוות דעתו התורנית.